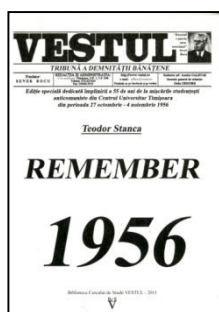

Teodor Stanca, *Remember 1956*, Biblioteca Cercului de Studii VESTUL, Seria „Rezistența”, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2011, 88 p.

The paper *Remember 1956* has been written by one of the most important participants to the events from October 1956, Mr. Teodor Stanca, and therefore it is an essential, priceless document intended to present and clarify those events. *Remember 1956* is in fact a synthesis of the documents that highlighted the student movement and gave a more accurate account of what had happened then, and, at the same time, it deepens the reader's knowledge on the manifestations that emerged in the University Centre of Timișoara, in 1956.

The review brings forward several aspects designed to urge the reader to reach the text of the book. The details on the student movement from 1956 should be known because this movement played a significant role in the fight for freedom and it was a benchmark of the Romanian anticommunist resistance.

Key words: anticommunist resistance, Timișoara, 1956, students, repression.

Lucrarea *Remember 1956* este scrisă de Teodor Stanca* la 55 de ani de la evenimentele petrecute în Centrul Universitar Timișoara, fiind o ediție specială dedicată mișcărilor studențești anticomuniste din 1956. Este o lucrare bazată pe un studiu documentat, cu o serie de documente importante anexate: diverse referate realizate de forurile politice; procese-verbale; ordonanțe; tabele nominale cu studenții exmatriculați în cursul anului școlar 1956-1957; liste cu studenții arestați, anchetați și condamnați; memoriul studenților, care ne prilejuiește o reîntoarcere în timp, la anul 1956, la acel moment crucial al luptei de rezistență anticomunistă timișoreană.

Lucrarea se deschide cu un studiu realizat de Mircea Rusnac*, *Ecourile bănățene ale revoluției anticomuniste maghiare din 1956*, în care se explică rolul Banatului în lupta anticomunistă, precum și influența evenimentelor din Ungaria asupra Timișoarei.

Remember 1956 constituie o relatare cât se poate de exactă a evenimentelor petrecute în Timișoara în anul 1956. Citită cu atenție, ne oferă informații privitoare la rolul, motivele și consecințele declanșării mișcării studențești. O lucrare bine structurată, o mărturie vie despre acel moment important din istoria comunistă a poporului român, un punct de referință în lupta anticomunistă.

Lucrarea lui Teodor Stanca include informații complexe, susținute prin documente. Ecolul revoluției anticomuniste din Ungaria, declanșată la 23 octombrie 1956, a influențat debutul mișcării studențești din Timișoara. Polonia și Ungaria au contestat regimul comunist, în special dominația sovietică. Timișoara a dovedit solidaritate cu Ungaria și Polonia, deoarece și în România atât economia, cât și domeniile vieții sociale, politice și culturale se aflau sub influența modelului impus de U.R.S.S.

„Înrobirea comunistă” a fost motivul declanșării revoltei. Intervenția U.R.S.S.-ului și a autorităților comuniste a dus la stoparea revoltelor, însă acestea au demonstrat că regimul comunist și măsurile adoptate, în cea mai mare parte represive, față de populație nu sunt acceptate și că există o puternică rezistență anticomunistă.

* S-a născut la 26 martie 1933. A studiat la Facultatea de Mecanică, urmând și un curs postuniversitar cu specializare în informatică. Este președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici – filiala Timiș, a fost președintele Convenției Democratice Române – filiala Timiș, iar din 1995 este vicepreședinte al organizației județene Timiș a P.N.Ț.C.D. În 1956 era student în anul V la Facultatea de Mecanică. A fost unul dintre organizatorii principali ai mișcării studențești din 1956 din Centrul Universitar Timișoara, motiv pentru care a primit o condamnare de 8 ani de închisoare. Teodor Stanca a fost, totodată, primul care a luat cuvântul la adunarea din 30 octombrie 1956 și cel care a întocmit memoriul acestei mișcări.

* S-a născut la 23 iulie 1971. Este licențiat al Facultății de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și doctor al aceleiași instituții.

Mișcarea studențească din Timișoara, din 1956, se înscrie în tiparul acestei lupte de rezistență anticomunistă. Această mișcare s-a declanșat pe fondul nemulțumirilor studenților față de măsurile luate de regimul comunist, precum și privitor la prezența trupelor sovietice în România.

Regimul comunist al anilor 1950 a fost unul represiv, în care drepturile și libertățile cetățenești erau încălcate și, în cele mai multe cazuri, se aplicau discriminatoriu, în funcție de cât de devotat erai sistemului.

Memoriul anexat în lucrarea lui Teodor Stanca facilitează înțelegerea obiectivelor urmărite de studenți prin declanșarea acestei mișcări. Se face chiar o paralelă între anii 1989 și 1956, când în Timișoara „revolta plutea în aer”¹.

Din lucrarea în discuție reiese că autoritățile comuniste, atât locale, cât și centrale, au încercat să prevină orice atac la adresa puterii comuniste, luând măsuri ferme în vederea stopării mișcărilor anticomuniste, stabilind întâlniri și organizând ședințe în care au fost adoptate mai multe circulare ce au fost, ulterior, prelucrate populației.

În spatele siguranței afișate de autoritățile comuniste exista o teamă a acestora față de rezistența poporului și încercarea de a împiedica, cu orice preț, crearea unei solidarități naționale, care ar fi putut amenința stabilitatea regimului. Căderea regimului comunist a fost posibilă în momentul în care poporul român a înțeles că, acolo unde există unitate, există victorie.

Revendicările prezentate în memoriu aveau conotații:

Politice: lichidarea cultului personalității, retragerea imediată a trupelor sovietice prezente în România, libertatea presei și a cuvântului.

Economice: desființarea sistemului de norme din industrie, încheierea unor convenții și contracte economice cu toate statele, în condiții reciproc avantajoase.

Sociale: reducerea cotelor în agricultură și a impozitelor populației, ridicarea nivelului de salarizare și, în special, a salariului minim, în concordanță cu prețurile existente, reconsiderarea mecanismului de acordare a burselor pentru elevi și studenți.

Pe linie de *învățământ* se solicita: eliminarea limbii ruse ca limbă obligatorie și introducerea, la alegere, a uneia dintre cele patru limbi de circulație internațională², autonomie universitară, îmbunătățirea condițiilor de viață ale studenților³, sesiune de examene deschisă, reducerea numărului de ore de marxism și de economie politică⁴.

Alte revendicări adresate conducerii de partid și de stat de către studenți, în cadrul memoriului, au fost: publicarea conținutului memoriului în presa locală și centrală, dezbateră publică a acestor probleme și a altora de același interes, abținerea autorităților de la măsuri coercitive împotriva semnatarilor memoriului⁵.

Mișcarea studențească s-a declanșat în 30 octombrie 1956, în urma adunării din amfiteatrul 115 al Facultății de Mecanică, de la ora 14.00, și a fost înăbușită prin intervenția Securității, a Miliției și a Armatei, care au înconjurat zona cantinei cu tancuri și mașini cu prelată. Mulți studenți au fost arestați.

În aceeași zi s-a constituit, la Regionala Banat a P.M.R., un Comandament politic militar, condus de Emil Bodnăraș, și compus din reprezentanți ai Armatei, Securității și organelor de partid centrale și locale (inclusiv Alexandru Moghioroș, Ilie Verdeț, Petre Lupu, generalul Marcu Stan, generalul Dragnea, colonelul Vasile Negrea etc.).

¹ Teodor Stanca, *Remember 1956*, Cercul de Studii VESTUL, Seria „Rezistența”, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2011, p. 4.

² *Ibidem*, p. 6.

³ *Ibidem*, p. 44.

⁴ *Ibidem*, p. 6.

⁵ *Ibidem*, p. 44.

Evenimentele sunt prezentate, în continuare, pe scurt. Mișcarea studenților s-a încadrat în starea de tensiune existentă în județul Timiș: „starea de spirit a populației întregii regiuni Banat era, în acel moment, extrem de ostilă față de exponenții regimului comunist”, iar „în mediul rural situația era, de asemenea, explozivă”⁶.

Represiunea din partea autorităților a fost foarte dură. Studenții au fost arestați. Mișcarea studențească a fost înfrântă, dar a demonstrat regimului ostilitatea din rândul populației față de abuzurile săvârșite. Ea a avut un oarecare succes, deoarece, în anii ce au urmat, cele mai importante revendicări ale studenților vor fi satisfăcute. Cererile studenților reflectau problemele cu care se confrunta întreaga societate românească⁷.

Dorința de eliberare de sub dominația străină, lipsa de drepturi, abuzurile au fost cauze ale declanșării acestei mișcări. Revoluția maghiară a constituit imboldul pe care îl așteptau unii români și a creat panică, teamă și nesiguranță în rândul autorităților comuniste române.

Ele au luat următoarele decizii pentru a controla starea de spirit din Centrul Universitar Timișoara:

- contramandarea tuturor manifestărilor sportive și culturale, a adunărilor studențești etc., pentru a se evita aglomerările de oameni, capabile a fi incitate la revoltă.

- un exagerat interes acordat condițiilor de viață și învățatură ale studenților. Astfel, pentru prima dată, se recunoaște implicit că „viața fericită” de care beneficiază tineretul era o invenție propagandistică.

- încercările propagandei de partid de mistificare a evenimentelor din Ungaria, prezentate studenților într-o altă lumină decât erau în realitate⁸.

Relevantă pentru înțelegerea motivului publicării acestei lucrări este afirmația făcută de autor, în partea introductivă a cărții: „Mai importantă decât o rememorare este nevoia de a trezi interesul generațiilor prezente față de o perioadă neagră în existența poporului român, perioada comunistă, în care s-au petrecut orori și crime, în care s-au distrus valori umane, în care adevărul, dreptatea și demnitatea erau înlocuite de minciună, teroare și supunere oarbă față de puterea comunistă”⁹.

Fiind printre organizatorii mișcării studențești și fiind, totodată, marcat de evenimentele petrecute, care au rămas adânc întipărite în memoria sa, Teodor Stanca a prezentat informațiile cât mai fidel posibil.

În urma parcurgerii acestei lucrări, putem afirma că mișcarea studențească a dovedit autorităților comuniste puterea și curajul tineretului român, precum și nivelul ridicat al acestora de a înțelege problemele societății. Mișcarea studențească din 1956 face parte din primele manifestări anticomuniste, un prim pas important de conștientizare a dezastrului ce avea să-l provoace regimul comunist asupra românilor, o pagină reprezentativă din istoria României comuniste.

Cristina **TUDOR**

⁶ *Ibidem*, p. 10.

⁷ Vezi pp. 12-13.

⁸ *Ibidem*, p. 23.

⁹ *Ibidem*, p. 16.